

UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA. FACULTAT DE CIÈNCIES DE LA INFORMACIÓ.
PROGRAMA DE L'ASSIGNATURA : MOVIMENTS ARTÍSTICS CONTEMPORANIS.

CURS 1993-1994

Professor: Jaume Vidal Oliveras

1.- Orígens de les noves concepcions plàstiques.

- 1.1. Els models del segle XIX: L'estètica del sublim, l'estètica del pintoresc. El neoclassicisme i el romanticisme històric. El realisme.
- 1.2. L'impressionisme. Concepte, orígens i desenvolupament. Manet, Monet, Sisley, Pissarro, Degas, Renoir.
- 1.3. Postimpressionisme. Cézanne, Seurat, Van Gogh, Gauguin, Toulouse-Lautrec. Els Nabis. El naixement del cartellisme modern. Rodin. El simbolisme
- 1.4. Els precursors de l'arquitectura moderna i el disseny. W. Morris. La introducció dels nous materials. L'escola de Chicago i el gratacels. Wright i la seva evolució. L'Art Nouveau i els diversos centres europeus (Brussel·les, Glasgow, París, Viena, Barcelona).

1.5. El naixement de la urbanística moderna. El pla Haussmann a París.

1.6. Modernisme català : arquitectura, escultura i arts decoratives. La pintura a l'època modernista. Els inicis de la pintura moderna a la resta de l'Estat espanyol.

2.- Els primers moviments d'avantguarda.

2.1. La noció d'avantguarda. Ús del terme i evolució del concepte. Trets característics de l'avantguarda. Consideracions recents.

2.2. Aspectes sociològics. El sistema gremial, el sistema acadèmic i el sistema mercantil. El mercat artístic. Els primers marxants moderns. Galeries. Museus. L'artista. La crítica. El públic.

2.3. El fauvisme. Matisse i la seva evolució. L'expressionisme alemany. Precursors : Ensor i Munch. Die Brücke : Kirchner i Nolde. Der Blaue Reiter : Kandinsky. La nova objectivitat

2.4. Cubisme. Etapes estilístiques i innovacions tècniques: Picasso, Braque i Gris. Léger i Delaunay.

2.5. Futurisme. Manifestos i "serate". Pintura i escultura : Boccioni, Balla, Carrà, Russolo i Severini. L'arquitectura futurista.

3.- Els anys de la I Guerra Mundial.

3.1. Dadaisme. Interpretacions i aportacions. Dadà a Zurich, Nova York, Barcelona i París. Art i política en el dadaisme alemany. Marcel Duchamp i la seva evolució.

3.2. Neoplasticisme holandès. El grup de Stijl i la seva trajectòria. Theo van Doesburg. Piet Mondrian.

3.3. Els moviments d'avanguarda a la URSS. Antecedents. Rayonisme. Suprematisme. Constructivisme. Manifestacions, institucions i artistes. El realisme socialista.

3.4. Estat espanyol : evolució autòctona i connexions amb els moviments d'avanguarda. La ressonància del Fauisme, del Cubisme, dels Futurisme i del Dadaisme. Catalunya : Noucentisme i avantguarda. Context galerístic. L'aportació del marxant Dalmau. Manifestos i revistes. Promotores culturals, literats i artistes. Eugeni d'Ors, J.M. Junoy, Salvat Papaseit, Torres García, Barradas. El naixement de Miró.

4.- Període entre guerres.

4.1. La Bauhaus : antecedents i desenvolupament històric (1919-1933). Weimar, Dessau i Berlín. L'ensenyament i els mestres. Pintura, disseny i arquitectura.

4.2. Els mestres de l'arquitectura moderna : Le Corbusier i L'Esprit Nouveau, Ludwig Mies Van der Rohe. Els CIAM i el desenvolupament de "l'estil internacional". El model escandinau. Alvar Alto.

4.3. El moviment surrealista. Referències i precedents. Ideologia i metodologia. Dinàmica i experiències. Manifestos i representants. André Breton. La pintura. l'escultura i el cinema surrealista.

4.4. Les reaccions novocentistes. El retorn a l'ordre. La pintura metafísica. G. de Chirico, C. Carrà i G. Morandi. El "Novecento Italiano".

4.5. Els moviments d'avanguarda a Espanya. l'aportació de Dalí i la seva projecció. Crítics, literats i artistes. l'Amic de les Arts. ADLAN, GATEPAC, CATCPAC, AC. El cartellisme. El pavelló de la República de l'Exposició de 1937 a París.

5.- Després de la II Guerra Mundial: Últimes Tendències.

5.1. El debat artístic després de la segona guerra mundial. Desplaçament del centre cap a Amèrica. Tradició i modernitat als EUA. Integració de l'art en els circuits de la cultura de masses. La recerca visual.

5.2. L'art als EUA i a Europa : l'expressionisme abstracte i l'informalisme. Classificació segons les diferents tècniques. Matèric : J. Duduffet, J. Fautrier, J. Pollock, A. Tàpies. Gestual : H. Hartung, A. Saura, W. de Kooning, K. Appel. Tatxista : S. Francis, M. Tobey, A. Wols. Espacialista : L. Fontana, M. Rothko. El grup Cobra.

5.3. La postguerra espanyola. Dau al Set. El Paso.

5.4. Tendències abstractes i geomètriques després de 1945. La nova abstracció americana. Optical Art. L'art cinètic. Minimal Art.

5.5. Pop Art. La nova figuració i el nou realisme.

5.6. Més enllà de l'objecte. Ambients i "happenings". Fluxus i performances.

5.7. Les tendències no-objectuals. L'art Povera. La desmaterialització. Land-Art. Body Art. Reinhardt i la reflexió sobre l'art. Tendències conceptuais.

5.8. Els anys setanta i vuitanta. L'Hiperrealisme i la Transvanguardia. El moviment postmodern.

5.9. Entre l'art i la tècnica. Els "graffitti". El disseny i la seva evolució. Noves tecnologies i nous llenguatges : l'art per ordinador / l'art i el video. Altres manifestacions.

5.10. Evolució de l'arquitectura del racionalisme al postmodern.

BIBLIOGRAFIA

1.- Obres de síntesi.

ARGAN, Giulio Carlo : El arte moderno 1770-1970.- València. Fernando Torres, 1975. 2 Vol.

HAMILTON, George Heard : Pintura y escultura en Europa 1880/1940.- Madrid. Cátedra. 1987.

NOVOTNY, Fritz : Pintura y escultura en Europa 1780/1880.- Madrid. Cátedra. 1986.

2.- Les avantguardes

GONZALEZ GARCIA, Angel/ CALVO SERRALLER, Francisco/ MARCHAN FIZ, Simón : Escritos de arte de vanguardia 1900-1945.- Madrid. Turner. 1979.

KANDINSKY, W. : De lo espiritual en el arte. Barcelona. Barral editores. 1978.

DE MICELI, Mario : Las vanguardias artísticas del siglo XX. Madrid. Alianza. 1979.

3.- Últimes tendències

DORFLES, Gillo : Últimas tendencias del arte de hoy. Barcelona. Labor. 1976.

4.- Context català

CIRICI, A. : L'art català contemporani. Barcelona Ed. 62. 1970.

FONTBONA, Francesc i MIRALLES, Francesc : Del Modernisme al Noucentisme 1888-1917. Barcelona. Ed. 62. 1985. Vol. VII d'Història de l'Art català.

MIRALLES, Francesc : L'època de les Avantguardes 1917-1970.- Barcelona. Ed. 62. 1983. Vol. VIII d'Història de l'Art Català.

5.- Context espanyol

BRIHUEGA, Jaime : Las vanguardias artísticas en España. 1909-1936. Madrid. Istmo. 1981.

6.- Escultura

DIVERSOS AUTORS : Escultura española 1900-1936.- Madrid. Ministerio de Cultura. 1985.

ROWELL, Margit (et alt.) : Qu'est-ce que c'est la sculpture moderne?- París. Centre Georges Pompidou. 1986.

7.- Arquitectura

BENEVOLO, Leonardo : Historia de la arquitectura moderna. Barcelona. G. Gili. 1974.

HITCHCOCK, Henry-Rusell : Arquitectura : siglos XIX y XX. Madrid. Cátedra. 1981.

PEVSNER, Nikolaus : Los orígenes de la arquitectura y el diseño modernos. Barcelona. Ediciones Destino 1992

8.- Introducció al món de l'art.

SONTAG, Susan : Sobre Fotografía. Barcelona EDHASA. 1981.

VENTURI, Lionello : Como entender la pintura. Barcelona. Ed. Destino. 1988.

WITTKOWER, Rudolf : La escultura. procesos y principios. Madrid. Alianza. Forma. 1987.

ZEVI, Bruno : Saber ver arquitectura. Barcelona. Ed. Poseidon. 1981

Cada tema té una bibliografia específica que es facilita oportunament.

BIBLIOTEQUES/ARXIUS

- Biblioteca general d'hist. de l'art
c/ Comerç, 36. Barcelona
- Institut Amatller d'art hispànic
Passeig de Gràcia, 41. Barcelona
- Biblioteca de la Sala Parés (privada)
c/ Petrixol, 5. Barcelona
- Biblioteca de la filmoteca
c/ Diputació, 279. Barcelona.
- Biblioteca de cinema Delmiro de Caralt
c/ Muntaner, 260. Barcelona.
- Institut fotogràfic de Catalunya
c/ Urgell, 187. Barcelona.

- Biblioteca Museu Picasso/Fundació Joan Miró/Fundació Tàpies/Museu de ceràmica/Museu Tèxtil i de la indumentària/...

ARXIUS FOTOGRÀFICS

- Arxiu Serra
c/ Comerç, 36. Barcelona

- Institut Amatller d'art hispànic
Passeig de Gràcia, 41. Barcelona

- Arxiu Mas
c/ Freneria, 5. Barcelona

- Institut fotogràfic de Catalunya
c/ Urgell, 187. Barcelona.

- Institut municipal d'hist.
c/ Sta. Llúcia, 1

SALES D'EXPOSICIONS

Sales no comercials:

Centre d'art St. Mònica/Palau Robert/Palau Marc/Palau de la Virreina/Centre cívic l'Artesà/Museu Picasso/Fundació Miró/Fundació Tàpies/Fundació caixa Catalunya/ Fundació la "Caixa": Sala Catalunya, Sala Montcada, Centre cultural de la fundació...

Sales comercials:

- Sala Parés
c/ Petrixol, 5. Barcelona

- Sala Gaspar
c/ Consell de cent, 323. Barcelona

- Joan Prats
c/ Rambla Catalunya, 54. Barcelona

- Espai Poblenou
c/Passatge Saladrigas, 5-9. Barcelona

- Maeght
c/ Montcada, 25. Barcelona

- Rene Métras
c/ Consell de Cent, 331. Barcelona

- Salvador Riera (Dau al Set)
c/ Consell de Cent, 333. Barcelona.